

GOSPODARSKO – POLITIČNI RAZVOJ AVSTRALIJE

SPLOŠNE ZNAČILNOSTI AVSTRALIJE

<i>Uradno ime:</i>	Avstralska zveza
<i>Glavno mesto:</i>	Canberra
<i>Št. prebivalcev:</i>	16746000
<i>Površina države:</i>	7 686 848 km ²
<i>Uradni jezik:</i>	angleščina
<i>Vera:</i>	katoliki (26%) anglikanci (23%) baptisti, pravoslavci, luteranci, muslimani

Avstralija je najmanjša, najbolj sušna in najbolj ravna celina, obenem pa tudi 6. največja država sveta. Kljub prepričanju mnogih ljudi, da gre za nerodovitno, puščavsko, z grmičastim goščavjem poraslo deželo, je Avstralija v resnici urbana, tehnološko napredna in razvita zahodna država z razmeroma visoko življenjsko ravnijo.

Avstralija leži pod ekvatorjem, na južni polobli. Ima 4 nenaseljene puščave in rdeče ravnine, medtem ko večina prebivalcev živi v rodovitnem vzhodnem nižavju. Na severu je tropski pas, gore na jugovzhodu pa pokriva snežna odeja. Je dežela neverjetne flore in favne, pa tudi dežela uničujočih požarov, poplav in suš, ki lahko trajajo tudi več let.

Kolonizatorji Avstralije so bili Angleži, zato prebivalci še vedno vozijo po levi in uradno govorijo angleško. Prvotni prebivalci, Aborgini, so danes le manjšina, medtem ko v Avstr. prebiva veliko priseljencev iz Evrope in Azije. Ima le 17 milijonov prebivalcev, čeprav njeno ozemlje predstavlja skoraj 8 milijonov km².

AVSTRALSKA ZVEZA

Avstralska zveza je zvezna država, ki jo sestavlja šest držav: Novi Južni Wales, Viktorija, Južna in Zahodna Avstralija, Qensland in Tasmanija.

Avstralija je ustavna monarhija, ki priznava za poglavarja države britansko kraljico Elizabeto II. Vendar pa kraljica nima nobene resnične oblasti, temveč je njen naslov le simbolični spomin na to, da pripadata obe državi Britanski skupnosti narodov. Zastopa jo generalni guverner, čigar naloga je, da skliče in razpusti parlament, sicer pa od njega ne pričakujejo, da bo v vladi imel pomembno nalogo. Avstralija ima v nasprotju z Veliko Britanijo, napisano ustavo, ki določa osnovna politična načela in pravno zakonja pravice svojih državljanov.

ZGODOVINA AVSTRALIJE

Ok. 40 000 pr.n.št	Predniki domorodcev se naselijo v Avstraliji
1606	Willem Janszoon se kot prvi Evropejec izkrca na avstralski celini
1616-1636	holandski pomorščaki izdelajo zemljevide zahodne, jugozahodne in severozahodne obale
1642	Abel Tasman odkrije Van Diemenovo deželo (leta 1855 jo preimenuje v Tasmanijo)
1770	James Cook razišče vzhodno obalo Avstralije in jo v imenu V.B. proglasi za Novi Južni Wales
1801-1840	raziskovanje notranjosti celine
1851	Ustanovijo kolonijo Viktorijo; zlata mrzlica v Novem Južnem Walesu in Viktoriji privabi veliko novih priseljencev
1859	Ustanovijo kolonijo Queensland
1868	V.B. neha pošiljati kaznjence v Avstralijo

Predstava o neznani južni celini (terra australis incognita) sega v čas antične Grčije. Zgodnji raziskovalci in zemljepisci so bili prepričani, da obstaja nekje na jugu velika celina, ki čaka na to, da jo bodo odkrili. Toda domačini so ti deželo zelo dobro poznali, saj so jo odkrili in se naselili že pred več kot 40 000 leti.

Domnevajo, da so poleg domačinov prvi pristali na neznani celini Bugi-trgovci in pomorščaki z otoka Sulavesi (Celebes) v Indoneziji. Nizozemski kapitani pa so vnesli na zemljevide velike dele obale med obdobjem velikih odkritij v 17. In 18. stoletju. Eden od njih, Abel Tasman, je leta 1642 odkril Tasmanijo. Kapitan James Cook je na krovu ladje *Endeavour* leta 1770 odkril jugovzhodno obalo Avstralije. Jadral je proti severu in se za kratek čas ustavil v zalivu Botany (Botany Bay), ki je danes del Sydneya, nato pa razvil britansko zastavo na rtu York. Vso vzhodno obalo je proglasil za britansko in ji dal ime Novi Južni Weles.

Deprivacije

Ko je Britanija izgubila ameriške kolonije, je morala najti drug kraj, kjer bi lahko naselila svoje kaznjence. Britanska kazenska zakonodaja je bila namrač zelo stroga in zato so bili zapori v Veliki Britaniji prenapolnjeni. Za novo kazensko kolonijo so izbrali zaliv Botany na vzhodni obali, in leta 1787 se je kapitan Arthur odpravil na pot s približno 730 kaznjenci ter več kot 200 vojaki na krovu. Nekatero vojake so spremljale tudi žene in otroci.

Osemmesečno potovanje se je končalo v velikem pristanišču približno 11 km severno od zaliva Botany. Razvili so britansko zastavo in 26. Januarja 1788 dali zalivu ime Sydney. Prvi naseljenci so morali na začetku premagovati hude težave. Letina je bila slaba, domače živali so izginjale v goščavju, in priseljenci, ki so vedeli o poljedelstvu le malo ali skoraj nič, so skoraj pomrli od lakote, saj so morali čakati na naslednjo ladjo več kot dve leti.

Prvi priseljenci so bili ukleščeni na razmeroma majhnem prostoru ob obali ob vznožju mogočnih Modrih gora vse do leta 1813, ko so trije podjetni raziskovalci, Gregory Blaxland, William Lawson in William Wentworth, končno le odkrili pot čez gore ter prišli do prostranih ravnin, ki so vodile v notranjost dežele.

Spori z belimi naseljenci

Novi prišleki niso razumeli zamisli domačinov o 'sanjskem času'. Prav tako niso imeli razumevanja za njihov odnos do zemlje, podedovane od prednikov. Odpravili so se proti notranjosti dežele in si prilastili pašnike, ki so jih potrebovali. Seveda je prišlo zelo kmalu do sporov, vendar neoboroženi domačini niso mogli kljubovati dobro oboroženim Evropejcem. To je bil začetek pravega pokola, ki se je nadaljeval do poznega 19. Stoletja. Svojo ceno so zahtevale tudi nove bolezni-kolera in koze- ki so jih prinesli novi naseljenci, in število domačinskega prebivalstva se je v približno 150 letih zmanjšalo na 40 000. V glavnem so živeli v zavarovanih rezervatih ali misijoniv v najbolj odmaknjenih območjih dežele.

Danes število domačinov znova narašča. V skladu z načrti zvezne vlade, naj bi dobili nazaj del svoje nekdanje zemlje. Doslej so jim že predali Ayersovo skalo, in tako je na številnih zemljevidih to ime že vpisano kot Uluru. Ayersova skala je sicer še naprej glavna turistična zanimivost, vendar nekateri sveti simboli na njej obiskovalcem niso dostopni. Na teh krajih slavijo 'sanjski čas' v vsej njegovi živopisni tradiciji. Uluru in mavrična kača sta se vrnila v življenje.

GOSPODARSTVO AVSTRALIJE

Podatki o gospodarstvu (1994):

Bruto Družbeni Proizvod:	332 milijard USD	
USD na prebivalca:	17.980 USD	
delež po panogah:	kmetijstvo	3%
	industrija	30%
	storitvene dejavnosti	67 %
	uvoz	57,5 milijard USD
	izvoz	51,7 milijard USD
zadolženost v tujini (1995):	139,4 milijard USD	
Upravna razdelitev:	6 zveznih držav ter Severni teritorij in Teritorij glavnega mesta	
Članstvo v organizacijah:	<ul style="list-style-type: none"> - OZN(od leta 1945) - Britanska skupnost narodov - OECD - vojaško sodelovanje z ZDA 	
Uradni jezik:	angleški, z nekaterimi jezikovnimi posebnostmi	
Denarna enota:	dolar (ozn. AUD)	

Avstralija je v svetu znana kot pomembna izvoznica kmetijskih proizvodov in rud. Industrijske izdelke je dolgo časa uvažala. V razmeroma kratkem času po drugi svetovni voni

pa je svojo gospodarsko strukturo dopolnila, ne samo z lastno bazično, temveč tudi s predelovalno industrijo. V obeh svetovnih vojnah so bile pomorske poti med Avstralijo in njenimi glavnimi dobaviteljicami industrijskih izdelkov v zahodni Evropi ogrožene. Bila je na strani zavezniških sil, vendar na obrobju vojaških dogajanj in zato primerna za lociranje vojaške industrije. Oba razloga sta bila pomembna za razvoj avstralske industrije vozil, orožja, strojne industrije, farmacevtskih in tekstilnih izdelkov, kiso se pridružile starejši surovinski, zlasti železarski in živilski industriji. V novejšem času se je razvila še elektrotehnična industrija.

Avstralija je dohodke od izvoza rud in kmetijskih pridelkov izkoristila za razvoj raznovrstne industrije, ki pa je v veliki meri namenjena predvsem njenemu lastnemu, notranjemu tržišču. Razvitost različnih sektorjev gospodarstva kaže tudi zaposlitvena sestava, saj je v kmetijstvu zaposlenih le 3%, v rudarstvu 1%, v industriji in gradbeništvu 30% ter v terciarnih dejavnostih kar 67% vseh zaposlenih.

Velik del bogatih rudnih nahajališč leži v notranjosti kontinenta, daleč od območij prebivalstvene koncentracije in pristanišč.

V izvozu rudnin je po vrednosti na prvem mestu premog, sledijo aluminij, železo, zlato, nafta, svinec, nikelj in uran. S temi rudami je tudi na vrhu svetovnih proizvajalk rud. Bogata pa je tudi z dragimi kamni, kot so diamanti, opali in safirji. Glavni kupec avstralskih rud je Japonska, tja izvozijo naprimer kar 72% železove rude.

Kljub gospodarski pomembnosti rudarstva je v tej dejavnosti le 1% zaposlenih, kar je posledica predvsem izredno visoke stopnje mehaniziranosti in avtomatiziranosti rudnikov.

Čeprav sodi Avstralija med gospodarsko razvite države sveta, je sestava njenega izvoza bolj podobna tisti v manj razvitih državah. Največ namreč še vedno izvažata nepredelane kmetijske in rudarske proizvode in to predvsem v razvite države EU, v ZDA in na Japonsko, uvažata pa končne industrijske izdelke.